

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának Büntető Jogegységi Tanácsa a legfőbb ügyész indítványára lefolytatott jogegységi eljárásban, Budapesten a 2010. július 5. napján megtartott nyilvános ülésen meghozta a következő

jogegységi határozatot:

I. A Btk. 47. § (4) bekezdés e) pontja csak a hatályba lépésétől (2009. augusztus 9. napjától) kezdődően alkalmazható azokban az esetekben, amelyekben a szabadságvesztés letöltésére vonatkozó bírósági felhívás tartalmazza azt a tájékoztatást, hogy nem bocsátható feltételes szabadságra, aki a szabadságvesztés letöltését önhibából nem kezdte meg.

II. A büntetés-végrehajtási bíró a feltételes szabadságra bocsátás kizártságának megállapítása tárgyában a Bv. tvr. 17. §-a alapján hozott jogerős döntését utólag - a Be. 555. §-ának (2) bekezdésére, valamint a Bv. tvr. 6. §-ának (7) bekezdésére figyelemmel - a Be. 557. §-ának (1) bekezdésében előírt rendelkezés szerinti eljárásban, hivatalból vagy indítványra megváltoztathatja.

I n d o k o l á s

A legfőbb ügyész a Be. 439. §-a (1) bekezdés a) pontjának második fordulata felhívásával az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta, mert eltérő bírói jogalkalmazást észlelt a feltételes szabadságra bocsátásból kizárás Btk. 47. § (4) bekezdésének e) pontján alapuló megállapításával kapcsolatban.

Az ítélkezési gyakorlat megosztottságára a következő bírósági határozatokat hozta fel:

1.) A Fejér Megyei Bíróság büntetés-végrehajtási bírása F.1858/2009/2. számú, 2009. november 10-én jogerőre emelkedett végzésével megállapította, hogy az elítélt a Btk. 47. §-a (4) bekezdésének e) pontja alapján nem bocsátható feltételes szabadságra, mivel büntetése letöltését önként nem kezdte meg.

Utóbb, az elítélt kérelmére indult eljárásban az ügyész 2010. március 29-én indítványt tett arra, hogy a büntetés-végrehajtási bíró mellőzze az F.1858/2009/2. számú végzésben megállapított rendelkezést.

A büntetés-végrehajtási bíró megállapította, hogy az elítélt - büntetésének 2009. július 27. napján történő megkezdésére irányuló - felhívása nem tartalmazott olyan figyelmeztetést, amely szerint nem bocsátható feltételes szabadságra az, aki a szabadságvesztés letöltését önhibájából nem kezdi meg. Ezért az F.595/2010/2. számú, 2010. április 7. napján kelt, és aznap jogerőre emelkedett végzésében - figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiumának 82. számú véleményében kifejtettekre is - mellőzte annak megállapítását, hogy az elítélt feltételes szabadságra bocsátása kizárt.

2.) A Bács-Kiskun Megyei Bíróság büntetés-végrehajtási bírása Bv.1118/2009/2. számú, 2009. szeptember 24-én jogerőre emelkedett végzésével megállapította, hogy az elítélt a Btk. 47. §-a (4) bekezdésének e) pontja alapján nem bocsátható feltételes szabadságra, mivel szabadságvesztése letöltését önhibájából nem kezdte meg.

Ezt követően az elítélt kérelmére indult eljárásban, az ügyész 2010. február 3-án indítványozta a feltételes szabadságra bocsáthatóság megállapítását, mivel az elítélt - büntetésének 2009. július 31. napján való megkezdésére irányuló - olyan felhívást kapott, amely nem figyelmeztette arra, hogy nem bocsátható feltételes szabadságra az, aki a szabadságvesztés letöltését önhibájából nem kezdi meg.

A Bács-Kiskun Megyei Bíróság büntetés-végrehajtási bírása Bv.205/2010/2. számú, 2010. február 4-én kelt végzésével az ügyész indítványát elutasította. A határozat indokolása szerint sem a Be., sem a büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. tvr. (a továbbiakban: Bv. tvr.) szabályai nem teszik lehetővé a büntetés-végrehajtási bíró korábbi határozatának utóbb történő módosítását. Arra is utalt, hogy "a bv. bírói határozat - nem lévén ügydöntő határozat - kétség kívül nem bír res iudicata (ítélt dolog) hatással, ám a jogereje esetén beálló kötőerő, mint alaki jogerő, nem engedi annak újabb büntetés-végrehajtási bírói eljárással történő módosítását." Végül azért sem találta "törvénytörőnek a támadott bv. bírói végzést", mert azt

"kifogásolni a Legfelsőbb Bíróságnak a bv. bírói végzés jogerőre emelkedését követően hozott Bkv 82. számú véleményére hivatkozással nem is lehet...". A kollégium véleménye ugyanis "...nem foglalkozik a 2009. augusztus 9. napja előtt kibocsátott felhívások kapcsán kialakult helyzettel."

A Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2.Bkf.101/2010/2. számú, 2010. február 24-én jogerőre emelkedett végzésével helybenhagyta az elsőfokú határozatot.

3.) A Fővárosi Bíróság büntetés-végrehajtási bírāja 1.F.166/2010/2. számú, 2010. február 23-án kelt végzésével megállapította, hogy az elítélt a Btk. 47. §-a (4) bekezdésének e) pontja alapján nem bocsátható feltételes szabadságra. A határozat indokolása szerint az elítélt számára a szabadságvesztése - 2009. március 19. napján történő - megkezdéséről szóló felhívást szabályszerűen kézbesítették. Az elítélt büntetése végrehajtására önként nem vonult be, vele szemben elfogatóparancs kiadására került sor, mely 2010. február 11-én vezetett eredményre.

A Fővárosi Bíróság 22.Ff.5928/2010/2. számú, 2010. március 17-én jogerőre emelkedett végzésével az elsőfokú határozatot helybenhagyta. A határozat indokolása szerint "a Bv. tvr. 2. §-ának (6) bekezdése szerint az elítélt köteles magát a büntetés-végrehajtásnak alávetni". A Btk. 47. §-a (4) bekezdésének e) pontjában írt rendelkezés hatálya "kiterjed minden olyan elítélltre, aki alávetési kötelezettségének az ítélet jogerőre emelkedésétől kezdődő jogellenes magatartás folyamatos tanúsításával 2009. augusztus 9-én" vagy azt követően nem tett eleget.

A legfőbb ügyész két jogkérdés elbírálását indítványozta.

I. Az indítványban felsorolt határozatokra figyelemmel annak eldöntését, hogy a Btk. 47. § (4) bekezdésének e) pontja - és a Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiumának azt érintő 82. számú véleménye - mennyiben alkalmazható az elítéltnak az e rendelkezés hatályba lépését megelőző azon mulasztására, hogy a szabadságvesztés letöltését önhibájából nem kezdte meg.

II. A Bv. tvr. 17. §-a alapján meghozott bv. bírói határozat esetleges tévedése később újabb határozat meghozatalával kiküszöbölhető-e avagy a bv. bírói határozat megváltoztathatatlan-e?

Az indítványozó szerint a Btk. 47. §-ának (4) bekezdés e) pontja csak - a módosítást bevezető 2009. évi LXXX. törvény 9. §-ának (2) bekezdése hatályba lépésétől (2009. augusztus 9. napjától) alkalmazható azzal szemben, aki a szabadságvesztés letöltését önhibájából nem kezdte meg.

A második jogkérdéssel kapcsolatban az az indítványozó álláspontja, hogy a büntetés-végrehajtási bíró feltételes szabadságra bocsátás kizártságát megállapító határozata nem akadályozza ugyanabban az ügyben újabb bv. bírói eljárásnak és határozat meghozatalának, mert a szóban levő bv. bírói határozathoz res iudicata (ítélt dolog) hatás nem fűződik. Ezzel összefüggésben az indítványozó a Fejér Megyei Bíróság büntetés-végrehajtási bírójának F.595/2010/2. számú döntését találta törvényesnek.

- * -

A Legfelsőbb Bíróság a Be. 440. §-ának (1) bekezdés a) pontja alapján a jogegységi eljárást lefolytatta, és megállapította, hogy a Be. 439. §-ának (1) bekezdés a) pontjában megkívánt előfeltételek megvalósultak és az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében jogegységi határozat meghozatala szükséges.

A legfőbb ügyész álláspontja alapos.

I.

A Btk. 47. § (4) bekezdés e) pontja időbeli alkalmazhatósága

A 2009. évi LXXX. törvény - 2009. augusztus 9. napján hatályba lépett 9. § (2) bekezdése szerinti - módosító rendelkezése alapján nem bocsátható feltételes szabadságra, aki a szabadságvesztés letöltését önhibájából nem kezdte meg (Btk. 47. § (4) bekezdés e) pont). Egyidejűleg hatályba lépett a 2009. évi LXXX. törvény 53. §-a szerinti módosítás is, amely az 1979. évi 11. tvr.-t - a feltételes szabadságra bocsátás kizártságának megállapításáról szóló - új, 17. §-szal egészítette ki. A 2009. évi LXXX. törvény átmeneti rendelkezéseket nem tartalmaz.

A módosítás a Btk. 47. §-ának (4) bekezdésében felsorolt - a feltételes szabadságra bocsátást kizáró okokat - egy új, ötödik esettel [e) ponttal] bővítette ki. A törvényhely előző négy pontjában [a)-d)] felsorolt kizáró okaitól az különbözteti meg, hogy a Btk. 47. § (4) bekezdés e) pontja alapján történő kizárásról a perbíró értelemszerűen nem rendelkezhet, mivel azt - az ítélethozatalhoz képest - kizárólag jövőbeni esemény (a jogerős ítélettel kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának önhibájából meg nem kezdése) alapozhatja meg. A feltételes szabadságra bocsátásból kizárás eme új esetéről ezért a döntés a Bv. tvr. 17. § (2) bekezdése alapján a büntetés-végrehajtási bíró hatáskörébe tartozik.

A Btk. 47. § (4) bekezdése e) pontjának alkalmazhatósága nem igényel értelmezést, ha az ítélet 2009. augusztus 8. napjáig jogerőre emelkedett és a szabadságvesztést foganatba vették. Ez esetben a Btk. 47. § (4) bekezdés e) pontjának alkalmazása fogalmilag kizárt.

Értelmezést igényel azonban a Btk. 47. § (4) bekezdés e) pontja alkalmazhatósága abban az esetben, ha a 2009. augusztus 8. napjáig az ítélet jogerőre emelkedett, de az elítélt a szabadságvesztés végrehajtását augusztus 9-én, illetve azt követően önhibájából nem kezdte meg.

A legfőbb ügyész indítványa helyesen hivatkozott a 9/1992. (I.30.) AB határozatban megállapított azon követelményre, mely szerint a jogbiztonság az államtól azt várja el, hogy a jog egésze, egyes részterületei és egyes szabályai is világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára előreláthatóak legyenek.

A 11/1992. (III.5.) AB határozat is kifejtette a büntető jogalkotás és jogalkalmazás visszaható hatályának tilalmát. E szerint: "A visszaható hatályú jogalkotás tilalmát a jogbiztonság elve foglalja magában. A jogbiztonság megköveteli a jogszabályok olyan világos és egyértelmű megfogalmazását, hogy mindenki, akit érint, tisztában lehessen a jogi helyzettel, ahhoz igazíthassa döntését és magatartását (előre láthatóság), s számolni tudjon a következményekkel. Ide értendő az is, hogy ki lehessen számítani a jogszabály szerint eljáró más jogalanyok és állami szervek magatartását (kiszámíthatóság)".

E követelményeknek csak az a jogértelmezés felel meg, amely szerint a Btk. 47. § (4) bekezdésének e) pontjában írt jogkövetkezmény alkalmazása csak olyan mulasztások esetén jöhet szóba, amelyeket e rendelkezés hatályba lépésekor, 2009. augusztus 9-én, illetőleg azt követően valósítottak meg.

Az indítvány 2. pontjában ismertetett bács-kiskun megyei és 3. pontban felhívott fővárosi bírósági döntések ezért tévesek.

A Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiuma a Bszi. 33. §-ának (1) bekezdése alapján - az alsóbb bíróságoktól kapott észrevételek alapján - vizsgálta az új jogintézmény vitás jogalkalmazási kérdéseit és meghozta a BK 82. számú véleményét, melyben elvi érveléssel mondotta ki a Btk. 47. § (4) bekezdés e) pontjával kapcsolatban, hogy csak azokban az esetekben alkalmazható, amikor az elítélt szabadságvesztés letöltésére vonatkozó bírósági felhívás tartalmazza azt a tájékoztatást, hogy nem bocsátható feltételes szabadságra, aki a szabadságvesztés letöltését önhibájából nem kezdte meg.

A legfőbb ügyész jogegységi indítványában hivatkozott a BK 82. számú véleményre. Az indítványozó által feltett első kérdés eldöntésénél a jogegységi tanács a véleményben foglaltakat azért tartja követendőnek, mert az abban kifejtett értelmezésből félreérthetetlenül következik, hogy a Btk. 47. § (4) bekezdés e) pontja csak a 2009. augusztus 9-étől elkövetett mulasztásokra alkalmazható. A jogkövetkezményre (a szabadságvesztés önhibából meg nem kezdése miatt a feltételes szabadságra bocsátásból kizárás) figyelmeztetést ugyanis a 2009. augusztus 9-ét megelőzően kibocsátott - szabadságvesztés végrehajtásának megkezdésére bevonulást előíró - felhívások nem is tartalmazhattak. A BK 82. számú véleménynek az az értelmezése, mely szerint a Btk. 47. § (4) bekezdés e) pontja csak azokban az esetekben alkalmazható, amikor az elítélt szabadságvesztése letöltésére vonatkozó bírósági felhívás tartalmazza azt a tájékoztatást, hogy nem bocsátható feltételes szabadságra, aki a szabadságvesztés letöltését önhibájából nem kezdte meg, így értelemszerűen magában foglalta azt az álláspontot is, hogy az elítélt mulasztásához kapcsolódó új jogkövetkezmény csak az e rendelkezést bevezető törvényi módosítás hatályba lépésének napjától (2009. augusztus 9.) érvényesülhet.

Kétségtelen, hogy a Btk. 47. § (4) bekezdésének e) pontja a feltételes szabadságra bocsátás kizárás előfeltételeként az erre történő kioktatási kötelezettséget nem írja elő. A 9/2002. (IV.9.) IM rendelet - a 30/2009. (VIII.7.) IRM rendelet 3. §-a által módosított, 2009. augusztus 9. napjától hatályos - 23. § (3) bekezdése szerint: "Ha a bv. bíró megállapítja, hogy a szabadságvesztés végrehajtásának nincs akadálya, az elítéltet felhívja a szabadságvesztés végrehajtásának megkezdésére. A felhívás tartalmazza, hogy az elítélt a szabadságvesztés végrehajtásának megkezdésére melyik bv. intézetben, milyen időpontban jelenjen meg. A felhívás tartalmazza továbbá a tájékoztatást arról, hogy nem bocsátható feltételes szabadságra, aki a szabadságvesztés letöltését önhibájából nem kezdte meg."

Abból, hogy a Btk. 47. § (4) bekezdés e) pontjának hatályba lépésével egyidejűleg módosult a 9/2002. (IV. 9.) IM rendelet 23. § (3) bekezdése, előírva a kioktatási kötelezettséget, az következik, hogy a Btk. 47. § (4) bekezdés e) pontja csak azokban az esetekben alkalmazható, amikor a szabadságvesztés letöltésére vonatkozó bírósági felhívás az ez irányú tájékoztatást is tartalmazta. Ez a szabályozás - az 1979. évi 11. tvr. 6. § (7) bekezdésére figyelemmel - összhangban van a Be. 43. § (2) bekezdés f) pontja, illetve 62. §-a alapján fennálló általános (megelőző) kioktatási kötelezettséggel.

A Bv. tvr. 2009. augusztus 9. napjától hatályos 17. §-a, amely a Btk. 47. § (4) bekezdésének e) pontjával kapcsolatos eljárást

szabályozza, ugyancsak ettől a naptól határoz meg eljárási kötelezettséget mind a bv. intézetek, mind a bv. bírák számára.

A Btk. 47. § (4) bekezdés e) pontja alkalmazhatóságát, hatályosulását tehát a normavilágosság, a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás tilalma, valamint a hatóságoknak a terhelt irányában fennálló kioktatási kötelezettsége, mint garanciális elvek és törvényi kötelezettségek összefüggésében is vizsgálni kell. A Btk. 47. § (4) bekezdés e) pontja alkalmazhatóságának anyagi jogi feltétele az, hogy az önhiba tanúsítása 2009. augusztus 9-étől kezdődően valósuljék meg. Tehát nem az ítélet jogerőre emelkedésének van jelentősége, hanem annak, hogy a jogerőre emelkedett ítéletben kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának megkezdésére szóló - a Btk. 47. § (4) bekezdésének e) pontjában előírt hátrányos következmény alkalmazására figyelmeztetést tartalmazó - felhívás 2009. augusztus 9-ét követő szankcionált kötelezettséget írjon elő, és a szabadságvesztés végrehajtásának megkezdését az elítélt önhibás magatartása hiúsítsa meg.

Az indítvány 2. és 3. pontjában ismertetett döntések az elítéltek 2009. július 31. napjára, illetőleg 2009. március 19. napjára szóló bevonulási kötelezettségeit állapították meg. Nyilvánvaló, hogy ezekben az időpontokban a meg nem jelenésük a törvény által ezzel a tartalommal nem volt szankcionálva, vagyis nem fűződött hozzá a feltételes szabadságra bocsátásból kizárás. Az adott időpontokra előírt megjelenési kötelezettségük nem teljesítéséhez olyan következményt fűzni, amelyet a jogalkotó csak 2009. augusztus 9-étől vezetett be, téves, mert visszaható hatályú jogalkalmazást valósít meg.

A teljesség kedvéért mutat rá a jogegységi tanács, hogy a Btk. 47. § (4) bekezdése alkalmazásának tárgyában a visszaható hatályú jogalkalmazás tilalmát, mint általános hatályú jogelvet követte, és álláspontját nem a Btk. 2. §-ának értelmezésére alapította. A jogegységi tanács megalapozottnak találta a BK 82. számú vélemény ezzel kapcsolatos okfejtését, mely szerint "kétségtelen, hogy a Btk. 47. § (4) bekezdés e) pontja az elítéltre nézve - az elkövetéskori büntető törvényhez képest - hátrányosabb rendelkezés; a Btk. 2. § alkalmazásának azonban nincs helye".

Mint arra a Legfelsőbb Bíróság már több esetben rámutatott, a Btk. 2. §-a a bűncselekmény elbírálásának főszabályaként rendeli az elkövetés idején hatályban levő törvény alkalmazását, és mondja ki, hogy egyébként az új büntető törvénynek nincs visszaható ereje. A Btk. 47. § (4) bekezdés e) pontja a büntető törvény Általános Részében megállapított olyan feltételes szabadságra bocsátást kizáró ok, amely szükségképpen a cselekmény jogerős elbírálása után értékelhető és alkalmazható. A Btk. 2. §-a a cselekmény jogerős

elbírálását követően (miként a felülvizsgálati eljárásban) nem alkalmazható.

A visszaható hatályú jogalkalmazás tilalma általánosan érvényesülő jogelv, amely az egész jogrendszerre vonatkozik. A legfőbb ügyész indítványa ennek példájaként éppen a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény rendelkezését hívta fel példaként.

A jogszabályok maguk állapítják meg hatályba lépésük időpontját. A Btk. 47. § (4) bekezdésének e) pontját bevezető módosító rendelkezés a 2009. augusztus 9-i hatályba lépésétől eltérő időszakra vonatkozó alkalmazhatóságról (átmenetről) nem rendelkezett, ezért a 47. § (4) bekezdés e) pontját csak 2009. augusztus 9. napjától lehet törvényesen alkalmazni.

II.

A büntetés-végrehajtási bíró Bv. tvr. 17. §-ában szabályozott eljárása során hozott jogerős, téves határozatának utólagos megváltoztathatósága

A legfőbb ügyész jogegységi indítványának másik eldöntendő elvi kérdése a büntetés-végrehajtási bíró Bv. tvr. 17. §-a alapján hozott téves határozatának megváltoztathatósága.

Az indítványban megjelölt határozatok közül a 2.) szám alatt ismertetett Bv.205/2010/2. számú bv. bírói határozat és a Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2.Bkf.101/2010/2. számú - az előbbi helybenhagyó - határozat foglaltak állást úgy, hogy a bv. bíró említett törvényhely alapján hozott határozata alaki jogerővel bír és nem engedi meg annak újabb büntetés-végrehajtási bírói eljárással történő módosítását.

Ez az álláspont téves.

A gyakorlatban több esetben előfordult, hogy a bv. bíró a Btk. 47. §-ának (4) bekezdés e) pontja alapján olyan esetben is kizárta az elítéltet a feltételes szabadságra bocsátásból, amikor a 9/2002. (VI.9.) IM rendelet 23. § (3) bekezdésében előírt tájékoztatás hiányában nem kezdte meg a büntetés letöltését. A Legfelsőbb Bíróságnak - a felülvizsgálati indítványban felhozottakon túlmenően - ítélezése során szerzett hivatalos tudomása van arról, hogy ilyen döntések máshol is születtek. A bv. bíró Bv. tvr. 17. §-ában szabályozott eljárásában hozott jogerős, ám hibás döntése megváltoztathatóságának követelménye tehát indokolt. A Btk. 47. § (4) bekezdés e) pontjának sérelmét jelentő végzés utólagos orvosolhatóságának, azaz megváltoztathatóságának a kérdését sem a

Bv. tvr., sem más jogszabály kifejezetten nem rendezi. Megválaszolható azonban a kérdés a Bv. tvr. 6. §-ának (7) bekezdésére figyelemmel a mögöttes szabályként alkalmazni rendelt büntetőeljárási törvény rendelkezései alapján.

A 2009. évi LXXX. törvény 9. §-ának (2) bekezdése a Btk. 47. § (4) bekezdését egy új, e) ponttal - a feltételes szabadságra bocsátásból kizárást eredményező újabb okkal - egészítette ki, amely a törvényhely szerkezeti egységét nem bontotta meg, csupán új esetkörrel vezetett be. Az e) pontban szabályozott kizáró ok - törvényi elhelyezéséből következően - jogi természetét és következményét illetően azonos a Btk. 47. § (4) bekezdésének a)-d) pontokig terjedően felsoroltakkal. A büntetőeljárási törvény 557. §-ának (1) bekezdése lehetővé (sőt hivatalból kötelezővé) teszi a perbíróság számára a feltételes szabadságra vonatkozó, törvénynek meg nem felelő rendelkezés utólagos módosítását. Mivel az e) pontban meghatározott ok mindenben azonos az ugyanezen bekezdés a)-d) pontjaiban felsorolt okok joghátrányaival, nyilvánvaló, hogy annak jogsértő megállapítása és ennek eredményeképpen a feltételes szabadságra bocsátásból a kizárás téves rendelkezése esetén módot kell adni ennek a hibás döntésnek az orvoslására is. Az ok és következmény a Btk. Általános Részében ugyanazon törvényhelyben történt elhelyezése a szabályozás egyöntetűségét és egyenrangúságát testesíti meg, és ezen nem változtat az sem, hogy ennek - az ítélelhozatalhoz képest később bekövetkező - oknak a konzekvenciáit a büntetés-végrehajtási bíró vonja le. Az ellenkező értelmezés ahhoz a képtelen eredményhez vezetne, hogy ameddig az ügyet érdemben eldöntő perbíró - járulékos kérdésben hozott - döntése utólag megváltoztatható, addig a büntetés-végrehajtás körébe tartozó valamely nem érdemi rendelkezés nem.

A Bv. tvr. 6. §-ának (7) bekezdése alapján - eltérő rendelkezés hiányában - a büntetés-végrehajtási bíró eljárására a különleges eljárás szabályai irányadók. Mivel a Bv. tvr. a büntetőeljárási törvény rendelkezéseit kivétel nélkül mögöttes jogszabályként írja elő, így szükségképpen alkalmazásra kerülhetnek a Be.-nek a különleges eljárásra vonatkozó szabályai is. A különleges eljárások általános szabályait tartalmazó 555. § (2) bekezdés b) pontja az alapügyben ügydöntő határozatot hozó elsőfokú bíróság hatáskörébe utalja a különleges eljárás lefolytatását, de ez az előírás csak eltérő rendelkezés hiányában érvényesül. Jelen esetben a Bv. tvr. 17. §-a eltérő rendelkezés, mivel bv. bírói hatáskörbe utalja a Btk. 47. § (4) bekezdés e) pontjában előírt törvényi előfeltétel megállapítását és emiatt az elítélt feltételes szabadságra bocsátásból kizárását. Ennek megfelelően a bv. bíró döntésének módosítását is a bv. bíró hajtja végre. Ezért az az értelmezés a helytálló, hogy amennyiben a bv. bíró a Btk. 47. § (4) bekezdésének e) pontjában meghatározott feltételeket a jogszabályban - tehát normatívan - előírt tájékoztatás hiányában állapította meg a

szabadságvesztés letöltését önhibájából meg nem kezdő elítélttel szemben, úgy a Bv. tvr. 17. § (2) bekezdése alapján hozott jogerős döntését a Be. 557. § (1) bekezdésében szabályozott különleges eljárás rendjében - hivatalból vagy indítványra - megváltoztathatja. A Bv. tvr. 17. §-a alapján hozott jogerős bv. bírói döntés utólagos megváltoztatása - a Be. 557. § (1) bekezdése alapján - értelemszerűen más hibák esetén is megengedett. Nem zárható ki ugyanis, hogy a bv. bíró például az önhiba megállapításával kapcsolatban téved.

A legfőbb ügyész indítványában helyesen idézte a Legfelsőbb Bíróság HGy.1855. számú elvi határozatát, amely kimondotta, hogy a Be. 6. § (3) bekezdésének d) pontjában meghatározott többszöri eljárás tilalma kizárólag a bíróság jogerős ügydöntő határozatára vonatkozik. Ügydöntőnek pedig csak azok a határozatok tekinthetők, amelyekben a bíróság a Be. vonatkozó szabályai (Be. 234-256. §-ai) szerint lefolytatott bírósági eljárást követően a törvényes vádról határoz. Az ügy érdemében hoz tehát mindenkivel szemben kötelező érvényű, a terhelt büntetőjogi felelősségét megállapító vagy őt felmentő ítéletet, illetve eljárást megszüntető végzést. Miként az elvi határozatban vizsgált, a büntetés végrehajtásának kizártságát megállapító végzésnek, úgy a feltételes szabadságra bocsátásból kizárást kimondó bv. bírói végzésnek sincs anyagi jogereje. Így ahhoz, res iudicata (ítélt dolog) hatás nem fűződik.

A Legfelsőbb Bíróság ítélezési gyakorlatában kialakult értelmezés ebben a kérdésben következetes. Ezzel kapcsolatban a - Bv. tvr. 17. §-ának (2) bekezdése szerinti, bv. bíró által lefolytatott feltételes szabadságból kizárást kimondó büntetés-végrehajtási ügyben a kizárás megváltoztatása érdekében a terhelt által benyújtott felülvizsgálati indítványt elutasító - Bfv.III.629/2010/2. számú végzés a következőket tartalmazza: "...az ügydöntő határozat ügydöntő tartalma egyben - értelemszerűen - azt is jelenti, hogy a jogerőssé válásának anyagi és alaki jogerőhatása egyaránt van. Alaki jogerő folytán a határozat rendes perorvoslattal nem változtatható meg. Anyagi jogerő alapján pedig a büntetőjogi főkérdésről való döntés végrehajtható.

Az ügydöntő határozatokkal szemben igénybe vehető rendkívüli jogorvoslatok rendeltetése éppen az, hogy - bizonyos feltételek mellett - lehetőség legyen az anyagi jogerő felbontására is.

A nem ügydöntő határozatok - a fellebbezési jog folytán - alaki jogerőre természetesen képesek, azonban - tartalmuk miatt - anyagi jogerőhatásuk nincs. Ehhez képest annak sincs elméleti akadály, hogy az általuk eldöntött kérdés újból eldönthetővé váljon, illetve ez nem rendkívüli jogorvoslatokhoz kötött.

Gyakorlatilag pedig a Be. XXIX. Fejezetének rendeltetése épp az, hogy a határozat alakilag jogerős tartalma utóbb újból eldönthetővé, az alaki jogerő felbonthatóvá váljon. Azért van erre lehetőség, mert ilyenkor az alaki jogerőhöz egyben nem társul anyagi jogerő. Mindez pedig összhangban áll azzal, hogy a határozat ügydöntő tartalma ezúton nem, csupán rendkívüli jogorvoslatokkal válik ismét peresíthetővé.

Kétségtelen, hogy a Be. 557. § (1) bekezdése kifejezetten olyan körben biztosítja az alaki jogerő felbontását, ami az adott ügyben a kifogás tárgya. Ehhez képest pedig - az 1979. évi 11. tvr. (Bv. tvr.) 6. § (7) bekezdése értelmében - a különleges eljárás lehetősége adott."

A kifejtettekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság Büntető Jogegységi Tanácsa a jogalkalmazás egységének biztosítása érdekében [Be. 439. § (1) bekezdés a) pont] a jogegységi indítványnak helyt adott és a Be. 443. §-ának (2) bekezdése alapján a rendelkező részben foglaltak szerint határozott. Határozatát a Be. 445. §-ának (2) bekezdése, illetőleg a Bszi. 32. §-ának (4) bekezdése alapján a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Budapest, 2010. július 5.

Dr. Baka András s.k. a jogegységi tanács elnöke, Dr. Kónya István s.k. előadó bíró, Dr. Akác József s.k. bíró, dr. Édes Tamás s.k. bíró, dr. Katona Sándor s. k. bíró

A kiadmány hitelélül:

bírósági ügyintéző
Kné